

POLICIJSKO DELO Z MLADIMI

IZA KOKORAVEC IN GORAZD MEŠKO

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
E-pošta: iza.kokoravec@fvv.uni-mb.si, gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

Povzetek Policijsko delo v skupnosti je razmeroma nova strategija preventivnega dela, v kateri policija s pomočjo lokalne skupnosti in drugih institucij, ki se ukvarjajo z varnostno problematiko, identificira in rešuje težave ter konflikte. Glavni nosilec takšnega preventivnega dela je vodja policijskega okoliša. Vodja policijskega okoliša med drugim tudi vzpostavlja stik z mladostniki v lokalnem okolju, prepozna rizične skupine mladostnikov in vodi preventivne dejavnosti in programe. Pomembno je, da stik z mladostniki vzpostavi kar se da zgodaj in poskuša z njimi zgraditi pozitiven odnos. Poleg izvajanja izobraževalnih predavanj, usposabljanj in predstavitev na izobraževalnih institucijah, na katerih policisti podajajo ključne informacije o delu policije, varnostnih problematikah in samozaščiti, policija sama ali v sodelovanju z drugimi institucijami izvaja tudi število preventivnih programov in kampanj. Čeprav si policija prizadeva za čim boljše sodelovanje in predajanje ključnih informacij, pa pogosto prihaja do pomanjkljivega sodelovanja z določenimi institucijami in nevladnimi organizacijami.

Ključne besede:

policija,
policijsko
delo v
skupnosti,
mladostniki,
mladoletni
prestopniki,
preventivni
programi

POLICE WORK WITH YOUTH

IZA KOKORAVEC & GORAZD MEŠKO

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.
E-mail: iza.kokoravec@fvv.uni-mb.si, gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

Abstract Community policing is a relatively new strategy of policing based on the help of the local community and other institutions dealing with safety and security issues, identify and resolve problems and conflicts. The main bearer of such preventive work is a community policing officer. Among other things, the community policing officer establishes contacts with adolescents in his local community, identifies risk groups of adolescents and leads prevention activities and programmes. It is important to establish contact with youngsters as early as possible and try to build a positive relationship with them. In addition to conducting educational lectures, trainings, and presentations at educational institutions, where police officers provide key information on police work, security issues and self-protection, the police themselves or in cooperation with other institutions also implement a number of prevention programmes and campaigns. Although the police strive for the best possible cooperation and to provide key information, there is often a lack of cooperation with certain institutions and non-governmental organisations.

Keywords:

police,
community
policing,
adolescents,
juvenile offenders,
preventive
programmes

1 Uvod

Sodobnejše nadzorstvene in kriminalitetne politike se v veliki meri osredotočajo na nove metode neformalnega družbenega nadzora in policijskega dela, kjer policisti sodelujejo s prebivalci in drugimi, ki bi lahko bili v pomoč pri izboljšanju varnostnih razmer v soseskah (Meško, 2018). Ta pristop policijskega dela se imenuje policijsko delo v skupnosti, ki je opredeljeno kot filozofija in organizacijska strategija, ki poudarja sodelovanje med prebivalci in policisti, kjer te skupaj identificirajo in rešujejo razne varnostne probleme in odklonskosti v lokalni skupnosti (Trojanowicz in Bucqueroux, 1994). Leta 2013 je bila v Sloveniji sprejeta nova strategija policijskega dela v skupnosti, katere glavni cilji so: 1) več partnerskega sodelovanja z lokalno skupnostjo, državnimi organi in civilno družbo, 2) večja vidnost in prisotnost policistov v lokalni skupnosti, 3) večje zaupanje in zadovoljstvo z delom policije ter 4) večji občutek varnosti (Policija, n. d. f).

Policijsko delo v skupnosti torej poudarja sodelovanje, doseganje soglasja in skupno reševanje varnostnih problemov v skupnosti ter temelji na prepričanju, da takšno sodelovanje izboljšuje kakovost življenja v skupnosti, krepi dobre odnose med prebivalci in policisti ter hkrati večja neformalni nadzor (Meško, 2018; Meško in Lobnikar, 2005). Policija ustanavlja tudi različne oblike partnerskega sodelovanja oz. posvetovalna telesa, v katerih sodelujejo skupaj z organi lokalne skupnosti, organizacijami, institucijami, društvi in posamezniki (Policija, n. d. a). Nosilec policijskega dela v skupnosti in preventivnega dela v lokalni skupnosti je vodja policijskega okoliša, čeprav ostaja mnenje, da bi se pomena policijskega dela v skupnosti, ob vsakokratnem stiku z občani, morali zavedati vsi policisti (Meško, Sotlar, Lobnikar, Jere in Tominc, 2012; Policija, n. d. f).

Policija je, poleg šolstva, gospodarstva, zdravstva, politike itd., eden izmed pomembnih družbenih subjektov v lokalni skupnosti za preprečevanje nasilja in prestopništva med mladostniki. Čeprav je osrednja naloga policije represija, je prav tako nujna uporaba funkcije preprečevanja, svetovanja in posredovanja pri reševanju varnostnih in družbenih problemov, tudi takšnih, ki jih povzročijo mladostniki. Čeprav ni mogoče pričakovati, da bi se policija ukvarjala z vzroki prestopništva in bila hkrati središče za obravnavanje vprašan odklonskega vedenja, je vendarle njena naloga, da v okviru svojih pristojnosti sodeluje pri tem ter si prizadeva navezovati in utrjevati stike z mladostniki (Mikulan, 2004).

V prispevku se osredotočamo na vlogo policije pri delu z mladostniki in mladoletnimi prestopniki v okviru policijskega dela v skupnosti. Predstavljene so tudi dejavnosti in preventivni programi, ki jih izvaja policija sama ali v sodelovanju z drugimi akterji. Poudarjamo tudi pomembnost pristopov in načinov komunikacije z mladostniki.

2 Delo z mladostniki in vključenost v lokalno skupnost

Mladoletniška kriminaliteta in prestopništvo ali celo kriminaliteta na splošno so večplastni in kompleksni družbeni problemi. Socialna prevencija mora tako ciljati na spremembo ali odpravo vzrokov in okoliščin, ki vplivajo na razvoj teh pojavov. Eno izmed pomembnih vlog v prevenciji igra tudi policija. Tako policisti kot vodje policijskih okolišev morajo biti čim bolj vključeni v življenje okoliša in biti del lokalne skupnosti, še posebno, če želijo vzpostaviti pozitivne stike z mladostniki (Mikulan, 2004). Pri prevenciji in zmanjševanju mladoletniškega prestopništva morajo sodelovati vse pristojne institucije, če želijo uspešno obravnavati prestopništvo in nasilje med mladimi (Čelesnik in Bobnar, 2004).

Mikulan (2004) pravi, da je zaupanje ljudi v policijo in njeno delo ključnega pomena, saj se ta lahko sooči z nastalimi problemi in je pri tem učinkovita le s podporo in sodelovanjem ljudi. To še posebno velja za mladostnike, saj imajo številni negativna stališča do policije (Nihart, Lersch, Sellers in Mieczkowski, 2005), se jih bojijo ali jim ne zaupajo (The All Party Parliamentary Group for Children, 2014), imajo negativne izkušnje z njimi in so zato posledično v veliki meri nepripravljeni poročati o kaznivih dejanjih. Podobne ugotovitve so razvidne tudi iz slovenske študije, ki so jo opravili Reisig, Tankebe in Meško (2012). Poudarjajo občutljivost odnosov med policijo in mladimi ljudmi. Na vzorcu polnoletnih srednješolcev v Ljubljani in Mariboru so avtorji ugotovili, da mladi ljudje zelo kritično ocenjujejo legitimnost in pravičnost v postopkih policije. To vpliva na njihovo raven zaupanja v policijo. Ker se stališča v tem obdobju pri ljudeh utrdijo, jih je kasneje brez pozitivnih izkušenj težko spremeniti. Stališča mladih do policije se v tej študiji kažejo kot precej negativna pri tistih, ki še niso bili obravnavani v policijskih postopkih, pri tistih, ki pa so že imeli izkušnje s policijo, so pa ta stališča zelo negativna. Rezultati te študije opozarjajo na pomen dela policije z mladostniki, tudi v okviru policijskega dela v skupnosti, ki ima, poleg ostalih nalog, nalogo vzpostavljati dobre odnose s prebivalstvom in ustvarjati

ustrezno podobo policije v javnosti pri najbolj ranljivih in marginaliziranih skupinah. To se dosega z zakonitim in legitimnim delovanjem policije pri delu z občani, predvsem pa spoštljivo obravnavo mladih ljudi. Ustvarjanje in vzdrževanje zaupanja v policijo vodi v več pripravljenosti za sodelovanje s policijo, ne le na načelni ravni.

Ustvarjanje zaupanja pri mladostnikih je torej zelo pomembno in ga je treba vzpostaviti čim prej. Vodja policijskega okoliša naj bi kar se da zgodaj na različne načine vzpostavil stik z mladostniki, že v vrtcih in osnovnih šolah (na javnih krajih, na cesti, v šoli, v klubih, v mladinskih centrih itd.). Vzpostavitev medsebojnega zaupanja in pozitivnega stika mladostnika s policistom je dobra naložba za prihodnost in poznejše sodelovanje ter pozitiven odnos. Vodja policijskega okoliša v izobraževalnih ustanovah izvaja svetovalne in izobraževalne dejavnosti, kjer otrokom in mladostnikom svetuje, kako ravnati in se obnašati v prometu, kako ravnati pri srečanju s tujci, kako se soočiti z nevarnimi situacijami itd. (Mikulan, 2004).

Mikulan (2004) še opozori, da mora biti vodja policijskega okoliša hkrati posebno pozoren tudi na težavnejše skupine mladostnikov, ki kažejo nagnjenja do prestopniškega vedenja ali predstavljajo večjo možnost, da bodo viktimizirani. Še posebno mora biti pozoren na mladostnike: 1) ki so nemirni, nedisciplinirani, slabo vzgojeni in imajo slab uspeh v šoli, 2) ki bežijo od doma in ne hodijo v šolo, 3) ki imajo starše alkoholike ali pa jih te zanemarjajo, 4) ki so agresivni in imajo neurejene odnose v družini, 4) ki ne preživljajo svojega prostega časa na produktiven način ali nanje negativno vplivajo različni okoljski dejavniki, 5) ki so pod negativnim vplivom odraslih ali mladoletniških združb in 6) ki so telesno in duševno zaostali, saj so lahko pogosteje viktimizirani. Vodja policijskega okoliša naj bi se torej trudil spoznavati razne socialne dejavnike, da bi lažje ugotovil okoliščine, ki vplivajo na nastanek odklonskega in prestopniškega vedenja ter prepoznal mladostnike, pri katerih je tveganje za prestopniško vedenje ali pojav viktimizacije višje. Da bi bil pri tem uspešen, je treba sodelovati tudi z drugimi ustanovami in civilno družbo.

3 Sodelovanje z drugimi ustanovami in subjekti

Za uspešno obravnavo nasilja in prestopništva med mladostniki je zelo pomembno tudi nacionalno multidisciplinarno sodelovanje, katerega cilj je organizirano in usklajeno delovanje vseh sodelujočih (Čelesnik in Bobnar, 2004). Policija lahko pri svojem delu sodeluje s posamezniki v skupnosti ali z drugimi institucijami in subjekti, kot npr. pravosodjem, socialnimi službami, izobraževalnimi ustanovami, zdravstvenimi ustanovami, prostovoljnimi in mladinskimi društvi, mladinskimi centri, drugimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, mediji, politiki itd. (Bašič, 2004; Čelesnik in Bobnar, 2004; Meško; 2003). V raziskavi, ki so jo opravili Meško in sodelavci (2012), so predstojniki policijskih postaj kot najbolj dejavno sodelovanje s subjekti v lokalni skupnosti izpostavili sodelovanje z gasilci, reševalci, gorsko reševalno službo, zasebnimi varnostniki, predstavniki različnih združenj, občin in krajevnih skupnosti ter socialno službo. Sodelovanje s šolami in predvsem delo z osnovnošolskimi otroki je sestavni del njihovih programov, a izkušnje z nevladnimi organizacijami pogosto niso bile ocenjene kot pozitivne, saj sodelovanje z njimi, po prvotnem navdušenju in kasneje mnenju, da je s policijo nesmiselno sodelovati, ni potekalo vedno najboljšo. Po mnenju nekaterih mladinskih centrov in zavodov bi morala policija tesneje sodelovati z mladinskimi organizacijami, saj so skupna sodelovanja v slovenskem prostoru zelo redka in običajno niso stalna in trajna (Mreža mlada ulica, n. d.), pogrešajo pa tudi več medsebojne podpore in prepoznavnosti s policisti in vodji policijskega okoliša v določeni skupnosti (Možina in Pinosa, 2004).

Za uspešno opravljanje policijskega dela in dela z mladostniki je zlasti pomembno sodelovanje s socialnimi službami, saj sta dejavnosti zelo soodvisni in se med seboj na mnogih področjih prekrivata, dopolnjujeta in nadgrajujeta v znanjih in veščinah, ki jih morata obvladati (Gorenak, Rančigaj in Lobnikar, 2007). Avtorji opišejo, da se instituciji povezuje predvsem pri reševanju problemov, ki so v pristojnosti obeh in glede katerih imajo skupne cilje, in sicer najpogosteje v primerih: 1) družinskega nasilja, 2) antisocialnega vedenja (zastraševanje, pijančevanje, trgovina z drogami, brezdomstvo, pretirana glasnost in prepiranje ter vandalizem in uničevanje lastnine), 3) viktimizacije, 4) resocializacije zapornikov, 5) mladoletniške kriminalitete in 6) ostalih težav v skupnosti, s poudarkom na varovanju mladostnikov. Avtorji hkrati omenijo tudi, da dosedanje raziskave ne prikažejo najbolj pozitivne slike sodelovanja policije in socialnih služb.

Naloga vodje policijskega okoliša je torej, da se vključuje v krajevna prizadevanja za odpravljanje vzrokov in posledic prestopniškega in odklonskega vedenja, pri čemer mora razmišljati o celovitih družbenih pristopih in v delo vključevati sodelovanje ter navezovanja stikov z drugimi subjekti in institucijami v lokalni skupnosti, prav tako pa mora vzpostaviti čimprejšnji in pozitivnejši stik z mladostniki. Oblike preprečevanja mladoletniškega prestopništva bi morale biti vzpostavljene na nacionalni ravni, a strukturno zasnovane tako, da bi zajemale tudi regijsko in lokalno skupnostno raven. Primarni namen nacionalnih preprečevalnih programov je koordiniran način mobilizacije vseh družbenih objektov, glavne naloge pa so načrtovanje in izvajanje preventive, ki bo zmanjšala prestopništvo in kriminaliteto med mladostniki, koordinirala preventivne dejavnosti različnih subjektov, racionalno razporejala finančna sredstva ter ključno vplivala na individualno in družbeno varnostno zavest. Policija naj bi pomembno vplivala tudi na varnostno zavest mladostnikov, da se ne bi po nepotrebnem izpostavljali tveganim situacijam, ki bi lahko pripeljale do prestopniških vedenja, kaznivega dejanja ali viktimizacije (Mikulan, 2004). Pri nalogi odvracanja mladostnikov od prestopništva in zaščito pred viktimizacijo je izredno pomemben tudi stik in delo s starši (Lisec, 2004; Mikulan, 2004).

4 Preventivna dejavnost

Vodja policijskega okoliša pri delu na področju mladoletniškega prestopništva in nasilja med mladostniki uporablja različne oblike in metode preventivnega dela, pri čemer Mikulan (2004) navaja, da vodja policijskega okoliša zbira obvestila o mladoletnih prestopnikih (kateri predeli in objekti na njegovem območju privlačijo mladostnike k prestopniškemu vedenju in kriminaliteti), poskuša napovedovati dogodke in vedenja mladostnikov (predvidevanje dogodkov glede na čas in kraj prejšnjih kršitev ter preteklo vedenje posameznih mladostnikov) in mora veliko vedeti o možnostih ter razpoložljivih virih lokalne skupnosti za preprečevanje prestopniškega in odklonskega vedenja.

Policija prav tako že vrsto let izvaja in razvija različne preventivne projekte, v okviru katerih se lahko bolj poglobljeno posveča določenim vrstam varnostne problematike, išče nove rešitve zanje in preizkuša različne pristope (Policijska, n. d. e). Organizirajo dogodke in dejavnosti ter predstavljajo nove preventivne vsebine, od otrok v vrtcih do mladostnikov v srednjih šolah, preko različnih projektov. Prav tako

svoje delo predstavljajo širši javnosti na sejemsko-izobraževalnih prireditvah, kariernih sejmih, srednjih šolah in fakultetah, s čimer poskušajo v policijske vrste pritegniti čim več mladostnikov (Ministrstvo za notranje zadeve [MNZ], 2020b). Le nekaj takšnih preventivnih projektov in modelov preprečevanja nasilja in zgodnjega stika z mladostniki je opisanih v nadaljevanju:

1. Policija za otroke

Ciljno občinstvo tega projekta so predšolski otroci in učenci do 5. razreda osnovne šole. Glavni cilj projekta je informiranje otrok o vlogi policije pri zagotavljanju varnosti, informiranje o številki policije 113, približanje dela in vloge policije v družbi. Policisti delo policije otrokom približajo skozi lutkovno predstavo (Mugnaioni Lešnik, Koren, Logaj in Brejc, 2009).

2. Policist Leon svetuje

Projekt je namenjen učencem 5. razredov osnovne šole. Glavni cilj projekta je otroke seznaniti z vsakodnevnimi nevarnostmi, jih podučiti o primernem samozaščitnem oz. preventivnem ravnanju in spoštovanju pravil na raznoraznih področjih. Prav tako si v projektu prizadevajo povečati prepoznavnost vodij policijskih okolišev ter okrepiti partnersko sodelovanje med otroki, starši, učitelji in policijo (Policija, n. d. c).

3. Otrok – policist za en dan

Projekt je namenjen učencem 6. razredov osnovne šole. Glavni cilj projekta je, da otroke seznanijo z varnostno problematiko in samozaščitnim ravnanjem, prav tako pa jim v živo na policijski postaji želijo predstaviti delo policista, s čimer želijo ustvariti pozitivno podobo policistov in povečati zaupanje v njihovo delo (Policija, n. d. d).

4. *Nasilje v šolah*

Ciljno občinstvo projekta so osnovnošolci. Glavni cilji projekta so preventivno delo vodij policijskih okolišev v šolah, ozaveščanje o nasilju in medvrstniškem nasilju v šoli ter informiranje mladostnikov in šol o vlogi policije. Predstavitve poskusijo mladim približati skozi gledališko predstavo (Mugnaioni Lešnik et al., 2009).

5. *Zberi pogum in povej*

Projekt se izvaja na osnovnih šolah. Glavni cilji projekta so ozavestiti o nasilju in prepoznavanju različnih oblik nasilja med vrstniki, informiranje o oblikah pomoči in vlogi policije pri preprečevanju in obravnavanju nasilja, vzgoja za samopomoč ter spreminjanje stališč in odnosa do nasilja pri mladostnikih in zaposlenih v šoli. V sodelovanju s policisti pristojne policijske postaje šola pripravi celodnevni preventivni projekt (Mugnaioni Lešnik et al., 2009).

6. *Ostani varen s Simonom*

Kampanja je bila izvedena leta 2019 ob mednarodnem dnevu pogrešanih otrok v sodelovanju z nacionalnimi policijami in nevladnimi organizacijami iz Avstrije, Češke, Italije, Malte, Nizozemske, Poljske, Portugalske, Slovaške, Srbije, Španije in Velike Britanije. Otroke je učila o samozaščiti pred pogrešanjem ali morebitno ugrabitvijo. Opozarjala jih je, naj se izogibajo stika z vsemi neznanci, naj povedo, kam gredo, in ne hodijo od doma brez vednosti staršev, naj poiščejo pomoč v primeru, da se izgubijo, naj si zapomnijo svoje osnovne podatke in naj ne komunicirajo po spletu z neznanimi osebami (Policija, 2020).

7. *#NeBodiLabkaTarča*

Kampanja je bila izvedena leta 2020 v sodelovanju z evropsko mrežo policijskih strokovnjakov in nevladno organizacijo Ambert Alert Europe ob mednarodnem dnevu pogrešanih otrok. Glavni cilj kampanje je bil opozoriti mladostnike na t. i. *spletni grooming* ter jih ozavestiti o nevarnostih navezovanja spletnih stikov z neznanci, ki lahko vodijo tudi v spolne zlorabe (Policija, 2020). Policija si, še posebno v zadnjih dveh letih od začetka epidemije, prizadeva mladostnike ozavestiti na področju problematike varne rabe interneta. Ker se je toliko vsakdanjega dela in življenja po

zaslugi tehnologije premaknilo na splet, in se je predvsem povečalo komuniciranje po spletu, so zlasti mladi precej izpostavljeni številnim tveganjem, kot so spletne goljufije in prevare, izsiljevanje po spletu, kibernetško nadlegovanje, spolno nadlegovanje in zlorabe (MNZ, 2020a).

8. *Reci ne!*

Kampanja se je začela septembra 2021 v sodelovanju z Europolom in policijami Bosne in Hercegovine, Črne gore, Hrvaške, Severne Makedonije in Srbije. S kampanjo želijo sporočiti, da ne poznajo meja v skupnem boju pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj spletnih spolnih zlorab. Ker so spletne spolne zlorabe v regiji Zahodnega Balkana še toliko lažje zaradi jezikovnih in kulturnih podobnosti, preiskovalci teh držav sodelujejo na formalni in neformalni ravni, si izmenjuje dobre prakse, izkušnje in organizirajo skupna usposabljanja. Do zdaj so uspeli pripraviti in predstaviti videoposnetek, ki prikazuje razne možnosti spolne zlorabe otrok (Policija, 2021).

9. *Varne točke*

Projekt izvaja UNICEF, s katerim sodelujejo občine, lokalni koordinatorji projekta, šole, zdravstveni domovi, mladinski centri, socialne službe in tudi policija. Namenjen je otrokom in mladostnikom v starosti od 6 do 18 let, ki potrebujejo pomoč ali nasvet zaradi raznoraznih osebnih stisk. Z vzpostavitvijo varnih točk v različnih slovenskih mestih želijo partnerji: 1) ustvariti varno mestno ozračje, 2) mladostnikom blažiti osebne stiske, 3) omogočiti, da se lahko mladostniki po pomoč zatečejo, ko jo potrebujejo, 4) omogočiti, da se mladostniki zatečejo po pomoč na mesta, kjer ne bo opazno, da so jo iskali, 5) omogočiti informiranje in napotitev do organizacij in institucij, kjer lahko dobijo ustrezno pomoč, in 6) krepiti povezave med različnimi družbenimi subjekti, ki vplivajo na varnost v mestu (Mugnaioni Lešnik et al., 2009).

5 Sklepne misli in razprava

Policijsko delo v skupnosti je ena izmed bolj obetajočih metod za zagotavljanje varnosti, kjer policisti skupaj s prebivalci in institucijami lokalne skupnosti identificirajo probleme, s preventivnimi dejavnostmi poskusijo posamezne probleme preprečiti, še preden se te pojavijo, in se hitro ter učinkovito odzivajo na

posamezne dogodke (v zgodnji fazi razvoja) (Bren in Bagari, 2013). A Meško (2018) opozarja, da policijsko delo v skupnosti v celoti ne zmore dohajati vseh zahtev javnosti in predstavlja rešitev le za nekatere probleme, ki se nanašajo na strah pred kriminaliteto in njeno zmanjševanje v življenjskih okoljih. Meško in sodelavci (2012) so prav tako iz intervjujev s predstavniki vodstev policijskih postaj ugotovili, da bi bilo treba jasneje opredeliti delo vodij policijskih okolišev, prav tako pa izvesti usposabljanja za delo v skupnosti za vse delavce na policijskih postajah (vodje policijskih okolišev, predstojnike, policiste itd.), preko katerih bi si pridobili pedagoške sposobnosti ter podobna znanja in kompetence.

Eden izmed ciljev policijskega dela v skupnosti, in s tem tudi vodje policijskega okoliša, so preventivne dejavnosti na področju prestopništva in delo z mladostniki. Čeprav vodje policijskih okolišev pravijo, da imajo v večini radi raznolikost svojega dela in radi delajo z mladostniki, bi potrebovali več specializiranih usposabljanj za takšno delo in so pogosto preobremenjeni (Meško et al., 2012). Predstavniki vodstev policijskih postaj menijo, da pri policijskem delu v skupnosti prihaja do preveč improviziranja in da zaradi socialne vloge policije te opravijo tudi ogromno dela, za katerega niso dovolj usposobljeni in bi ga morale opravljati druge institucije (kot npr. šole, socialne službe itd.) (Meško et al., 2012). Eden izmed takšnih primerov je bilo navodilo MNZ, da pripravijo in izvedejo predavanja o spolni zlorabi za osnovnošolce. Za izvedbo niso dobili jasnih navodil in niso bili dovolj usposobljeni. Prav tako je priprava in deljenje zloženek preventivnega dela v šolah velik nesmisel, saj jih večina učencev hitro zavrže, zaradi česar v policiji menijo, da bi bilo bolj smiselno do mladostnikov dostopati z uporabo sodobnih medijev (splet, videoposnetki in socialna omrežja).

Vodje policijskega okoliša in drugi policisti pri preventivnem delu in delu z mladostniki sodelujejo s starši, učitelji in številnimi drugimi subjekti in institucijami, katerih naloga je razumevanje mladostnikov, nudenje pomoči in ukrepanje ob pojavu odklonskih vedenj. Dejstvo tudi ostaja, da bi morali mladostniki sami postati eden izmed vitalnih delov partnerskega sodelovanja pri preprečevanju prestopništva in odklonskega vedenja, a so po navadi bolj ravnodušni do dela in sodelovanja v formalnih organizacijah in institucijah, zato je treba poiskati drugačne načine za stik z njimi (Mikulan, 2004). Mikulan (2004) v svojem prispevku razloži, da če se mladostniki ne želijo udeleževati sestankov posvetovalnih teles, se jim morajo te organizacije na nekakšen način približati, kar se lahko doseže s preučevanjem njihov

interesov in želja. Sestanki se lahko tako na primer organizirajo tam, kjer se mladostniki najpogosteje zadržujejo in zbirajo (športni klubi, kulturna društva, mladinski centri itd.), ena izmed rešitev pa predlaga ustanovitev posebnega posvetovalnega telesa, ki bi bil namenjen izključno mladostnikom (Mikulan, 2004). Na takšne alternativne načine bi lažje dosegli večje število mladostnikov in od njih tako pridobili več zaupanja, drugačen vpogled in morebitne predloge za spopadanje z varnostnimi problematikami v lokalnih skupnostih.

Čeprav policija sama ali s pomočjo drugih institucij izvaja število preventivnih projektov in kampanj, še vedno prihaja do trenj pri sodelovanju z določenimi organizacijami, do slabega medsebojnega sodelovanja, ki pogosto ni kontinuirano, ali pa je sodelovanje s policijo zelo zaželeno s strani institucij, pa do tega redko pride. Lisec (2004) opomni, da bi v Sloveniji potrebovali enotna določila in konkretna navodila, ki bi določala ukrepanje in ravnanje vseh pristojnih institucij (policije, socialnih služb, šolstva, zdravstva itd.) v primerih medvrstniškega nasilja in prestopniškega vedenja. Pogosto se namreč dogodi, da pride do hujših posledic nasilja ali pa te niso popolnoma odpravljene, ker pristojne institucije niso opravile svojega dela, ga niso opravile dovolj strokovno in do konca ali pa niso ustrezno sodelovale pri njegovem tretmaju in odpravi. Lisec (2004) tudi omeni, da je čas za vzpostavitev novih programov za mlade, ki bodo s pravšnjo mero resnosti in ob spoštovanju avtonomije, ustvarjalnosti in drugačnosti vsakega mladostnika ustvarjali razmere za njihovo celostno rast in razvoj.

Primer dobre prakse sodelovanja policije z mladinskimi centri in drugimi subjekti na Nizozemskem opišejo strokovni delavci Mreže mlade ulice (n. d.) na svoji spletni strani. Mladinski centri tam pogosto sodelujejo tako s policijo kot tudi šolo, socialnimi delavci, lokalno skupnostjo in drugimi organizacijami ter pogosto opravljajo '*outreach*' delo, ko se mladinski delavci večkrat v tednu sprehajajo po soseski z namenom, da se mladostniki nanje navadijo, da pridobijo njihovo zaupanje in jih posledično lahko vključijo v programe centra. Delavci opravljajo tudi '*street corner*' delo, saj iščejo rizične skupine mladostnikov (brezdomce, prestopnike, odvisnike, mlade z dolgovi itd.), ki poskušajo opolnomočiti z nudenjem pomoči in podporo pri reševanju problemov. Tudi policisti igrajo veliko vlogo v mladinskem uličnem delu. Vsaka soseska ima posebej zadolžene policiste, ki so v vsakodnevnem stiku s prebivalci lokalne skupnosti in opravljajo preventivno delo, saj prebivalce sprašujejo o morebitnih težavah, so prisotni in hitro priskočijo na pomoč. Tudi

lokalna skupnost jih dobro pozna in prepoznava kot pomembne akterje pri reševanju varnostnih problemov, prav tako pa policija prepoznava mladinske delavce kot pomembne partnerje pri delu z mladostniki.

Čeprav so elementi policijskega dela v skupnosti v Sloveniji prisotni že dolgo časa, so šele v zadnjih desetletjih vedno bolj prepoznana prizadevanja, ki v ospredje postavljajo preventivno delovanje in sodelovanje z lokalno skupnostjo (Pagon in Lobnikar, 2001). Prebivalci lokalnih skupnosti in preostale organizacije želijo biti še bolj vključeni v reševanje varnostne problematike in si želijo več možnosti za sodelovanje s policijo. Prav tako si želijo več neposrednega stika s policisti in biti boljše seznanjeni z vodji policijskih okolišev, ki so zadolženi za izvajanje preventivne dejavnosti v skupnosti in med drugim dela z mladostniki. Izjemno pomembno je tudi vzpostavljanje pozitivnih stikov med policisti in mladostniki že kar se da zgodaj v mladostnikovem razvoju, da se lahko med njimi razvije ustrezen, spoštljiv in sodelovalen odnos. Tako kot mladostnikom škoduje prereno obravnavanje začetkov prestopništva in viktimizacije (ko se v pojavu vidi večja nevarnost od realne situacije), jim škoduje tudi neresno obravnavanje (Brinc, 2000), zato je treba doseči nekakšno ravnovesje ter predvsem poskrbeti, da se z izvajanjem preventivnih programov poskusi preprečiti sam nastanek prestopništva in zaščititi mlade pred nepotrebno viktimizacijo. Čeprav kritiki policiji pogosto očitajo, da imajo njene dejavnosti bolj učinek stigmatizacije kot pa prevencije, je možen tudi drug pogled, in sicer, da je policija oz. predvsem lokalni policist tisti, pred katerim se razvija mladoletni prestopnik ali pa so mladi žrtve različnih dejanj mladostnikov ali odraslih oseb, zato ima ta možnost pomagati v okviru svojih pristojnosti in tudi kot nekdo, ki skrbi za varnost ljudi na svojem policijskem okolišu.

Literatura

- Bašič, K. (2004). Varna šola. V A. Anžič, G. Meško in J. Plazar (ur.), *Mladoletniško nasilje: zbornik razprav* (str. 103–113). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Bren, M. in Bagari, D. (2013). Mnenjska raziskava o zadovoljstvu občanov z delom policije, njeni uspešnosti, o zaupanju vanjo ter občutku varnosti na območju Policijske uprave Murska Sobota. *Varstvoslovje*, 12(1), 64–82.
- Brinc, F. (2000). Pojavnost mladoletniškega prestopništva v svetu in v Sloveniji. V A. Šelih (ur.), *Prestopništvo in odklonsko vedenje mladih* (str. 113–135). Ljubljana: Bonex založba.
- Čelesnik, T. in Bobnar, T. (2004). Nasilje nad in med mladimi ter vloga policije. V A. Anžič, G. Meško in J. Plazar (ur.), *Mladoletniško nasilje: zbornik razprav* (str. 125–138). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.

- Gorenak, I., Rančigaj, K. in Lobnikar, B. (2007). Sodelovanje policijskih organizacij s centri za socialno delo. V B. Lobnikar (ur.), *8. Slovenski dnevi varstvoslovja*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Lisec, M. (2004). Vzgoja – alternativa nasilju. V A. Anžič, G. Meško in J. Plazar (ur.), *Mladolletniško nasilje: zbornik razprav* (str. 83–93). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Meško, G. (2003). *Preprečevanje kriminalitete v urbanih okoljih: priročnik za lokalno samoupravo*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
- Meško, G. (2018). Strah pred kriminaliteto, policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepe ugotovitve raziskovanja (2015–2018)* (str. 44–72). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. in Lobnikar, B. (2005). Policijsko delo v skupnosti: razumevanje uvoženih idej, njihova kontekstualizacija in implementacija. V G. Meško, M. Pagon in B. Dobovšek (ur.), *Izživi sodobnega varstvoslovja* (str. 89–124). Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
- Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Jere, M. in Tominc, B. (2012). *Poročilo ciljnega raziskovalnega projekta: Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Mikulan, M. (2004). Preventivno delo policije na področju mladolletniške delinkvence. V A. Anžič, G. Meško in J. Plazar (ur.), *Mladolletniško nasilje: zbornik razprav* (str. 115–124). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Ministrstvo za notranje zadeve [MNZ]. (2020a). Na področju kriminalitete aktivno opozarjali zlasti na spletno varnost in nasilje v družini. *Revija varnost*, 68(1–2), 17. Pridobljeno na <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/105120-izs-la-je-dvojna-poletna-stevilka-revije-varnost-povabilo-k-branju>
- Ministrstvo za notranje zadeve [MNZ]. (2020b). Novinarji in fotoreporterji - tokrat v vlogi policistov. *Revija varnost*, 68(1–2), 70–71. Pridobljeno na <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/105120-izs-la-je-dvojna-poletna-stevilka-revije-varnost-povabilo-k-branju>
- Možina, K. in Pinosa, R. (2004). Mladi in ulica: Kako z nasiljem. V A. Anžič, G. Meško in J. Plazar (ur.), *Mladolletniško nasilje: zbornik razprav* (str. 257–266). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Mreža mlada ulica. (n. d.). *Mreža mlada ulica on the road!* Pridobljeno na <http://mrezamladaulica.si/>
- Mugnaioni Lešnik, D., Koren, A., Logaj, V. in Brejc, M. (2009). *Nasilje v šolah: Opredelitev, prepoznavanje, preprečevanje in obvladovanje*. Kranj: Šola za ravnatelje.
- Nihart, T., Lersch, K. M., Sellers, C. S. in Mieczkowski, T. (2005). Kids, cops, parents and teachers: Exploring juvenile attitudes toward authority figures. *Western Criminology Review*, 6(1).
- Pagon, M. in Lobnikar, B. (2001). V skupnost usmerjeno policijsko delo: primerjava med mnenji policistov in prebivalcev. *Varstvoslovje*, 3(3), 182–189.
- Policija. (n. d. a). *Partnersko sodelovanje*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/nase-naloge/druga-podrocja/policijsko-delo-v-skupnosti/partnersko-sodelovanje>
- Policija. (n. d. b). *Policija za otroke, najstnike*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/policija-za-otroke>
- Policija. (n. d. c). *Policist Leon svetuje*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/preventiva-2/policist-leon-svetuje>
- Policija. (n. d. d). *Otrok – policist za en dan*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/preventiva-2/otrok-policist-za-en-dan>
- Policija. (n. d. e). *Preventivni projekti*. <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/preventiva-2>
- Policija. (n. d. f). *Zgodovina in razvoj policijskega dela v skupnosti*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/nase-naloge/druga-podrocja/policijsko-delo-v-skupnosti/zgodovina-in-razvoj-policijskega-dela-v-skupnosti>
- Policija. (25. 5. 2020). *Mednarodni dan pogršanih otrok letos obeležujemo s kampanjo #NeBodiLabkaTarča*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za->

- javnost-gpue/104205-mednarodni-dan-pogresanih-otrok-letos-obelezujemo-s-kampanjo-nebodilahkatarca
- Policija. (23. 9. 2021). *Kampanja Reci ne! Na internetu ni meja, zakaj bi bile med preiskovalci spletnih spolnih zlorab?*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/110693-kampanja-reci-ne-na-internetu-ni-meja-zakaj-bi-bile-med-preiskovalci-spletnih-spolnih-zlorab>
- Reisig, M., Tankebe, J. In Meško, G. (2012). Procedural justice, police legitimacy, and public cooperation with the police among young Slovene adults. *Varstvoslovje*, 14(2), 147–164.
- The All Party Parliamentary Group for Children. (2014). *»It's all about trust«: Building good relationship between children and the police*. Pridobljeno na <https://www.basw.co.uk/resources/%E2%80%99Cit%E2%80%99s-all-about-trust%E2%80%9D-building-good-relationships-between-children-and-police>
- Trojanowicz, R. C. in Bucqueroux, B. (1994). *Community Policing: How to Get Started*. Cincinnati: Anderson Publishing.

